

2

ER DRUKT IETS tegen zijn lippen. Een lepel?
'Soep,' zegt een vrouwenstem. 'Daar knap je van op.'

Gehoorzaam opent Jean zijn mond. Het volgende moment vloeit er iets over zijn tong. Iets warm en zachts. En het is niet alleen warm, het is ook nog eens ongelooflijk heerlijk. Kruidig en zilt tegelijk. Hij slikt en voelt de lepel opnieuw.

'Goed,' zegt de vrouw. 'Eet. Je hebt het nodig, zo te zien. Jongen, jongen, je bent zo mager als een zwavelstok.'

Hij herkent haar stem niet en probeert zijn ogen te openen. Links is er geen beweging in te krijgen, maar het andere gaat op een kier. Het eerste wat hij ziet, is een rimpelige hand die een lepel vasthoudt. Zijn blik gaat omhoog en blijft hangen bij een smal vrouwengezicht, bleek als een linnen doek, met ogen als knopen onder de diepe plooiën. Een vrouw die hij niet eerder in of rond het Huys heeft gezien.

'Hier,' zegt ze. 'Ik denk dat je het nu zelf wel kunt. Pak aan.' Ze duwt hem een houten kom in de handen en zet de lepel erin.

Verbluft pakt Jean de kom aan en kijkt wat beter om zich heen. Hij zit op een strozak, met zijn rug tegen de

muur van een kleine kamer, die zo vol staat dat hij er bijna opnieuw draaiërig van wordt. Hij ziet een houten tafel met een lange bank en twee stoelen, een stoof, een spinnenwiel, een hoge kast, twee kleinere kastjes, haken aan de muur waar potten en pannen en grote lepels aan hangen, bolle kruiken, tinnen kannen en kroezen en nog duizenden-een andere dingen. Maar het meest verbazingwekkende van alles is de haard. Of nee, niet de haard, maar het vuur dat erin brandt. De zoete geur van turf en hout vult de hele kamer. Hij merkt nu pas hoe warm het is. Zijn gezicht staat in brand, het gloeit haast nog harder dan vorige week toen hij kreunend en ijlend van de koorts op zijn matras had gelegen.

Hoe kan dit? Niemand van het Huys heeft een echte haard. Of zoveel spullen in de kamer. Dat mag toch helemaal niet?

Hij kijkt weer naar de kom in zijn handen, grijpt de lepel en dan is er even niets anders meer dan soep. In een razend tempo lepelt hij de hete vloeistof naar binnen. Er zitten zelfs stukjes vlees in, iets wat hij lang niet elke dag krijgt. Een geluk dat er geen broeders in de buurt zijn, of – erger nog – de tafelopziener, want dan had hij er vast en zeker flink van langs gekregen. De regels van het Huys zijn van graniet. Ook als het om eten gaat.

Er kraakt een deur en Jean kijkt op. Er komt een meisje binnen, dat hij net zoals de vrouw nooit eerder heeft ontmoet. Ze is lang, met dik, lichtblond haar dat in een vlecht op haar rug hangt, en ze heeft een paar opvallend donkere ogen. Maar het meest bijzondere aan haar zijn haar kleren. Geen rok met een jakje, maar een donkerbruine kniebroek, dikke, bruine kousen en een blauwe kiel. Jongenskleren.

Met grote ogen staart hij naar de vreemde verschijning.

Het meisje heeft een bos takken onder haar arm, die ze naast de haard legt. Ze klopt haar kiel af en werpt hem een blik toe. ‘Geen idee wat ze jullie daar allemaal leren,’ zegt ze, ‘maar van vechten weet je niks.’

Hij krijgt een schok als hij haar stem hoort. ‘Jij bent het,’ zegt hij. ‘Maar... Maar dat... Maar hoe...’

‘Maar wat?’ Het meisje klinkt spottend.

Zijn wangen worden nog heter.

‘Je dacht dat ik een jongen was.’

‘Ja,’ bekennt hij zacht.

‘Nou, dat ben ik dus niet.’

‘Nee,’ zegt hij. Verbijsterd blijft hij haar aankijken. Wat een vreemde mensen. Hadden de vrouw en het meisje onverwacht voor de poort gestaan? Dat zou natuurlijk kunnen. Soms gebeurde dat. Misschien was er nog niemand langs geweest om hun kleding te controleren en te vervangen. Of om het meisje te vertellen dat een losse haarvlecht verboden was. Maar al die spullen dan? En dat brandende vuur?

Hij dwingt zich tot een glimlach, ook al doet alles in zijn gezicht zeer. ‘In elk geval bedankt,’ zegt hij, zichzelf vermannend. ‘Als je me niet had geholpen, was het slechter afgelopen.’

En dank U, God, omdat U haar hebt gestuurd en ik nu weer veilig ben...

Hij zet de lege kom naast zich neer met de lepel erin. De soep heeft hem goed gedaan, hij voelt zich beter.

Het meisje doet een graai in haar broekzak en haalt er een grijzige klont uit, die ze hem toesteeekt. ‘Ijs,’ zegt ze, ‘vers uit de sloot. Wrijf het over je ogen, dat helpt.’

Jean gehoorzaamt en beweegt de ijsklomp beurtelings langs zijn beide oogleden. Het is zowel prettig als pijnlijk, maar het meisje heeft gelijk. Het helpt echt, ineens kan ook het linkse oog een beetje open.

'Wie zijn jullie?' vraagt hij. 'Zijn jullie nieuw hier?'

Het meisje negeert zijn vraag en kijkt naar de oude vrouw, die door de kamer loopt.

'Ik ga nu,' zegt de vrouw. Ze heeft een mantel aange-trokken en pakt een grote, zwarte omslagdoek van een haak naast de deur, die ze rond haar hoofd en haar schou-ders wikkelt. 'Ik denk dat het nachtwerk gaat worden, dus jij moet die geit ophalen, Hieke. Zul je 't niet vergeten?'

Het meisje kijkt haar fronsend aan. 'Nachtwerk? Dat mens heeft al zeven kinderen. Weet ze nu nog niet hoe het moet?'

De vrouw fronsst terug. 'Elke bevalling is weer anders,' zegt ze. 'Er komt heel wat bij kijken. Als je niet oplet, heb je geen kraambed maar een doodsbed.'

Het meisje kijkt nog donkerder. 'Nou en? 't Is een van de ergsten, dat weet u zelf ook.'

'Hieke!' De stem van de vrouw wordt scherp. 'Schaam je. Dat soort dingen wil ik in ons huis niet horen, begre-pen?'

Ze geeft geen antwoord.

'Hieke?'

De donkerbruine ogen van het meisje worden bijna zwart, maar dan knikt ze toch, al is het met zichtbare te-gezin.

'Goed,' zegt de vrouw. 'En kleed je om voor je vertrekt. Zo kun je niet van huis.' Haar blik gaat naar Jean. 'En jij, wie je ook bent, blijf gerust nog even zitten om op krachten te komen. Al moet je wel proberen voor het donker thuis te zijn, want na zonsondergang is het niet veilig buiten. Zeker niet voor zo'n weerloos jonkie uit het labadisten-bos. Er loopt een hoop gespuis rond deze winter.' Ze pakt de houten klink vast en duwt de deur open. Het volgende moment is ze verdwenen.

De woorden van de vrouw hadden vriendelijk genoeg geklonken, maar bij Jean zijn ze ingeslagen als de bliksem.

Dit huis, waarin hij nu zit, hoort helemaal niet bij The-tinga! Daarom staan er zoveel dingen in de kamer. Daar-om heeft die meid zulke vreemde kleren aan. Daarom brandt er een vuur. Het is een heidenhuis. Een heidenhuis vol ketters!

Gejaagd komt hij overeind.

O, God, vergeef me. Vergeef me, vergeef me...

'Ik ga,' zegt hij, zonder het meisje aan te kijken. Hij spurt naar de deur en rent naar buiten, de vrieskou in. Daar houdt hij zijn pas in. Waar is hij? Vanaf het huis lopen twee paadjes, één buigt linksaf, het andere gaat naar rechts.

'Hé!' klinkt het achter hem. 'Je vergeet wat.' Het is de stem van het meisje, Hieke.

Hij krimpt in elkaar. Met tegenzin draait hij zich half om.

'Je stok,' zegt Hieke. Ze houdt de wandelstok omhoog en loopt op hem af.

'O... o,' hakkelt hij. 'Da's waar ook.'

Hij pakt de stok aan en kijkt schuw in de donkere ogen. 'Ik moet naar de mennoniet,' zegt hij. 'Maar nu weet ik niet welke kant ik op moet.'

'Er wonen hier wel meer mennonieten. Wie moet je hebben?'

'De landman. Atze Annes.'

De ogen van het meisje worden iets zachter. 'De knoest,' zegt ze.

Jean kijkt haar niet-begrijpend aan.

'Zo noemen zijn knechten hem. De knoest. Als je hem ziet, snap je waarom.'

Ondanks alles moet hij lachen. 'Ik heb hem gezien. Hij komt weleens bij ons op 't Huys om de dienst bij te wonen.' Hij denkt aan de gedrongen, bonkige gestalte van de oude landman, aan het verweerde gezicht met de diepliggende ogen. Ja, hij heeft iets van een knoestige, kromgetrokken wilg. De bijnaam past goed bij hem.

'Ik weet waar hij woont,' zegt het meisje. 'Ik loop wel met je mee, het is niet zo ver hiervandaan. Hoe heet je trouwens?'

Meelopen? Hij schrikt en aarzelt. 'Jean,' zegt hij. 'Jean Henry. Je hoeft niet mee, hoor. Als je zegt hoe ik moet lopen, vind ik het wel.'

'Jean,' herhaalt Hieke. 'Ben je een fransoos?'

'Nee.' Hij schudt zijn hoofd. 'Vroeger woonde ik in Utrecht en daar had ik een gewone naam. Toen heette ik Johannes. Al is Jean eigenlijk hetzelfde als Johannes, maar dan op z'n Frans.'

'En waarom heet je nu Johannes op z'n Frans?'

'Dat vond mijn moeder mooier. Het is de naam van onze stichter, die heette ook Jean. Jean de Labadie. Hij had dezelfde geboortedag als ik, 14 februari.'

'14 februari,' zegt Hieke. 'Dat is het al bijna.'

Jean's gezicht betreft. 'Ja.'

'Maar dat vind je niet leuk.'

'Nee. Want toen Jean de Labadie doodging, was het óók 14 februari. En misschien gebeurt hetzelfde wel met mij. Daar ben ik altijd bang voor.'

'Echt? Ben je elk jaar bang dat je doodgaat op je geboortedag?'

'Ja.' Jean werpt het meisje een schichtige blik toe. 'Dat vind je gek, zeker?'

Hieke trekt een rimpel. 'Nee, dat niet. Er gebeuren wel meer vreemde dingen.' Ze staart naar hem en knijpt haar

ogen een beetje samen. Een paar tellen blijft het stil. 'Je gaat niet dood,' zegt ze. 'Niet op 14 februari tenminste.'

'O,' zegt hij verbluft.

'Kom,' zegt ze. 'We gaan. Op naar de knoest.'

Jean aarzelt opnieuw. Als ze wegbeent, gaat hij toch maar achter haar aan.

Een tijdje lopen ze over een smal karrenspoor, weg van het lage, houten huisje waarin het zo behaaglijk warm was geweest. Buiten is het ijzig. De wazige winterzon die eerder had geschinen, is verdwenen en de hemel is grijs. Jean rilt. Het is alsof het nog harder is gaan vriezen. Zijn krappe jas en het versleten wambuis dat hij eronder draagt, bieden weinig bescherming. De jas is hem veel te klein geworden, maar hij heeft geen nieuwe gehad, hoewel zijn moeder er in de herfst al een had aangevraagd. De snijdende wind blaast er dwars doorheen en de mouwen zijn zo kort dat hij ze niet eens over zijn polsen kan trekken, laat staan over zijn handen. Dat is natuurlijk niet erg. Helemaal niet erg. Kou is juist goed.

Jean herhaalt de woorden in zijn hoofd. *Kou is goed. Kou is goed. Kou is goed.*

Want dat is wat de broeders hem hebben geleerd. Kou, daar word je hard van. Kou doodt de zonde in je lichaam. En daarom moet hij nu dankbaar zijn. Nu hij naast dit heidenmeisje loopt en daar diep vanbinnen nog blij om is ook. Want heiden of niet, het voelt veiliger.

Vergeef me, God, ik weet dat het een zonde is. Daarom dank ik U voor deze kou. Dank ik U dat U mij straft...